

Valtioneuvoston julkaisusarja 12 | 2018

Sisäministeriön tulevaisuuskatsaus

SUOMESTA MAAILMAN TURVALLISIN MAA

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Valtioneuvoston julkaisusarja 12/2018

Suomesta maailman turvallisin maa

Sisäministeriön tulevaisuuskatsaus

Sisäministeriö

ISBN: 978-952-287-586-0 (PDF)

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2018

Kuvailulehti

Julkaisija	Valtioneuvosto	04.06.2018
Tekijät	Sisäministeriö	
Julkaisun nimi	Suomesta maailman turvallisin maa Sisäministeriön tulevaisuuskatsaus	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtioneuvoston julkaisusarja 12/2018	
ISBN PDF	978-952-287-586-0	ISSN PDF 2489-8015
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-586-0	
Sivumäärä	20	Kieli suomi
Asiasanat	sisäinen turvallisuus, tulevaisuus, tulevaisuuskatsaus, rikollisuus, onnettomuudet, muuttoliikkeet	
Tiivistelmä	<p>Sisäministeriön tulevaisuuskatsaus perustuu ilmiölähtöiseen ennakointityöhön sekä sisäministeriön strategia-asiakirjoihin. Sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton ministeriönä sisäministeriö vaikuttaa perustehtäviensä kautta yhteiskuntamme vakauteen ja hyvinvointiin. Sisäistä turvallisuutta edistetään tutkimus- ja kehittämisohjelmien, digitalisaation ja teknologisen osaamisen, politiikkaohjelmien valmistelun ja toimeenpanon sekä kestäväen kehityksen kautta. Sisäisellä turvallisuudella tarkoitetaan niitä yhteiskunnan ominaisuuksia, joiden johdosta väestö voi nauttia oikeusjärjestelmän takaamista oikeuksista ja vapauksista ilman rikollisuudesta, häiriöistä, onnettomuuksista ja kansallisista tai kansainvälisistä ilmiöistä johtuvaa pelkoa tai turvattomuutta.</p> <p>Kokonaisrikollisuus on laskenut yleisen hyvinvoinnin lisääntyttyä, mutta hyvinvointi ja turvallisuus eivät jakaudu tasaisesti eri väestöryhmien kesken. Väestön odotukset turvallisuudelle ovat kasvaneet. Kansainvälisen turvallisuusympäristön muutos ja Euroopan unionin kehittäminen kohti EU:n sisäisen turvallisuuden strategian mukaista turvallisuusunionia jatkuvat. Työperäisellä maahanmuutolla voidaan osaltaan vastata huoltosuhteeseen sekä osaamisvajeesiin. Maahantuloon liittyviä tilanteita on vaikea ennakoida niiden globaalien luonteen vuoksi. Ilmastomuutoksen seurauksena sään ääri-ilmiöt lisääntyvät. Infrastruktuurin keskinäisriippuvuudet ja haavoittuvuudet aiheuttavat lisävaatimuksia turvallisuustoimijoille. Sisäasiainhallinnon on turvattava palvelut riittävän tasapuolisesti koko maassa.</p> <p>Visiomme on, että vuonna 2030 Suomi on maailman turvallisin maa sekä kaikille yhtä turvallinen. Edistyksellinen sisäisen turvallisuuden tekeminen välittyy yhdenvertaisesti koko väestön toimivan arjen kokemuksiksi. Sisäisen turvallisuuden palvelut tasaavat eroja ihmisten ja väestöryhmien turvallisuudessa ja turvallisuuden kokemuksessa. Ennakoimme muutoksia ja toimimme kestävien turvallisuusratkaisujen puolesta. Ylläpidämme ja kehitämme luottamusyhteiskuntaa, jossa teknologia lisää hyvinvointia ja turvallisuutta. Näin sisäasiainhallinto puuttuu eriarvoistumiseen, joka estää demokratian, hyvinvoinnin ja kilpailukyvyn kehittymistä.</p>	
Kustantaja	Sisäministeriö	
Julkaisun jakaja/ myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi	

Presentationsblad

Utgivare	Statsrådet	04.06.2018	
Författare	Inrikesministeriet		
Publikationens titel	Vi gör Finland till världens tryggaste land Inrikesministeriets framtidsöversikt		
Publikationsseriens namn och nummer	Statrådets publikationsserie 12/2018		
ISBN PDF	978-952-287-586-0	ISSN PDF	2489-8015
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-586-0		
Sidantal	20	Språk	finska
Nyckelord	framtid, framtidsöversikt, förvaltning, ministerium, reform, regering, strategi		
Referat	<p>Inrikesministeriets framtidsöversikt bygger på fenomenbaserat framsynsarbete och inrikesministeriets strategidokument. Som ett ministerium för inre säkerhet och migration påverkar inrikesministeriet genom sina huvuduppgifter stabiliteten och välfärden i vårt samhälle. Den inre säkerheten främjas genom forsknings- och utvecklingsprogram, digitalisering och teknisk kompetens, beredning och genomförande av politikprogram samt hållbar utveckling. Med inre säkerhet avses de egenskaper i samhället till följd av vilka befolkningen kan åtnjuta de rättigheter och friheter som garanteras i rättssystemet utan rädsla eller otrygghet som beror på brottslighet, störningar, olyckor och nationella eller internationella fenomen.</p> <p>Det totala antalet brott har minskat i och med att den allmänna välfärden har ökat, men välfärden och säkerheten fördelas inte jämnt mellan de olika befolkningsgrupperna. Befolkningen har allt större förväntningar på säkerheten. Förändringen i den internationella säkerhetsmiljön och utvecklandet av Europeiska unionen mot en säkerhetsunion enligt EU:s strategi för den inre säkerheten fortsätter. Genom arbetsrelaterad invandring går det också att bemöta försörjningskvoten och kompetensbrister. Det är svårt att förutse situationer som gäller inresa på grund av deras globala karaktär. Till följd av klimatförändringen blir extrema väderfenomen allt vanligare. Ömsesidiga beroenden och sårbarheter i infrastrukturen ställer ytterligare krav på säkerhetsaktörerna. Inrikesförvaltningen måste garantera tjänsterna på ett tillräckligt jämnt sätt över hela landet.</p> <p>Vår vision är att Finland 2030 ska vara världens tryggaste land, och lika tryggt för alla. När man progressivt bygger upp inre säkerhet, får hela befolkningen på ett jämnt sätt upplevelser av en fungerande vardag. Tjänsterna inom den inre säkerheten utjämnar skillnader i människors och befolkningsgruppers säkerhet och trygghetskänsla. Vi förutser förändringar och arbetar för hållbara säkerhetslösningar. Vi upprätthåller och utvecklar ett förtroendesamhälle där tekniken ökar välfärden och säkerheten. På så sätt ingriper inrikesförvaltningen i ojämlikheten som hindrar utvecklingen av demokratin, välfärden och konkurrenskraften.</p>		
Förläggare	Inrikesministeriet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Finnish Government		04.06.2018
Authors	Ministry of the Interior		
Title of publication	Finland to be the safest country in the world Futures Review of the Ministry of the Interior		
Series and publication number	Finnish government publication series 12/2018		
ISBN PDF	978-952-287-586-0	ISSN (PDF)	2489-8015
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-586-0		
Pages	20	Language	Finnish
Keywords	internal security, future, futures review, crime, disasters, migratory movements		
<p>Abstract</p> <p>The Futures Review of the Ministry of the Interior builds on phenomenon-based foresight work and the Ministry of the Interior's strategy documents. As the ministry responsible for internal security and migration, the Ministry of the Interior contributes to the stability and wellbeing of our society by carrying out its basic duties. Internal security is promoted through research and development programmes, digitalisation and technological know-how, preparation and implementation of policy programmes, and sustainable development. Internal security refers to those aspects of society that ensure everyone can enjoy the rights and freedoms guaranteed by the rule of law without fear or insecurity caused by crime, disorder, accidents or national or international events.</p> <p>The total volume of crime has fallen thanks to an increase in overall wellbeing, but wellbeing and security are not evenly distributed among different groups of the population. People's expectations of security have risen. Changes in the global security environment will continue, as will the development of the European Union towards a Security Union envisaged in the EU Internal Security Strategy. Labour migration can help to address the challenges posed by the dependency ratio and skills shortages. It is difficult to foresee situations related to entry into the country due to their global nature. As a result of climate change, extreme weather events will become more common. The interdependency of and vulnerabilities in the infrastructure will place additional requirements on those working in the security sector. The Ministry of the Interior and its agencies must secure a sufficiently balanced provision of services throughout the country.</p> <p>The Ministry's vision is that Finland will be the safest country in the world and equally safe for all in 2030. Effective efforts to further improve internal security will be reflected equally in the everyday lives of the entire population. Internal security services will even out the differences in the actual and perceived security of individuals and groups of people. Steps will be taken to anticipate changes and to work to find sustainable security solutions. Efforts will also be made to further develop and maintain a society built on trust where technology increases wellbeing and security. This way the Ministry and its agencies take actions on inequality that prevents improvements in democracy, wellbeing and competitiveness.</p>			
Publisher	Ministry of Interior		
Distributed by/ Publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

LUKIJALLE	9
1 Yleinen turvallisuustilanne paranee, turvallisuusongelmat kasautuvat	10
Suomi torjuu tehokkaasti rikollisuutta ja ylläpitää turvallisuuden tunnetta	12
2 Korkean teknologian yhteiskunta on altis häiriöille	13
Suomi varautuu häiriötilanteisiin ennakolta	13
3 Muuttoliikkeet muovaavat yhteiskuntaa	15
Kansainvälisen yhteistyön merkitys kasvaa	16
4 Ikääntyminen ja kaupungistuminen haastavat sisäisen turvallisuuden palvelut	17
Pitkäjänteinen resurssisuunnittelu perustuu ennakointiin	18
Liitteet	19
Luettavaa	20

LUKIJALLE

Tulevaisuuskatkaukset valmistellaan virkamiestyönä jokaisessa ministeriössä. Niiden tavoitteena on tuottaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja hallitusneuvottelujen pohjaksi tilanne- ja kehitys-arvioita yhteiskunnan tilasta ja poliittista päätöksentekoa edellyttävistä kysymyksistä.

Suomi on tiiviisti kiinni globaalin toimintaympäristön muutoksissa, joita on käsitelty ennen tulevaisuuskatkausten valmistelua ministeriöiden yhteistyönä. Toimintaympäristön muutos käsitellään 15 muutostekijäkortissa, jotka esittelevät päättäjille ja kansalaisille tulevaisuuden toimintaympäristön keskeisiä muutoksia ja epävarmuuksia. Muutostekijäkortit on tuotettu ja kirjoitettu kaikkien ministeriöiden yhteistyönä, ja niiden taustalla on ministeriöissä tehtyä strategiatyötä. Muutostekijäkortit toimivat pohjana sisäministeriön, kuten jokaisen muunkin ministeriön, tulevaisuuskatkauskelle. Vaikka jokainen ministeriö tekee oman tulevaisuuskatkauksensa, käytännössä monet ilmiöt ja muutokset liikkuvat hallinnonalalta toiselle ja läpäisevät koko yhteiskunnan. Niin ikään ratkaisut niihin edellyttävät yhä tiiviimpää yhteistyötä ja yhtenäistä valtioneuvostoa.

Seuraavien hallituskausien aikana Suomen ja suomalaisten paikka maailmassa määrittää yhä enemmän globaali keskinäisriippuvuuden edelleen jatkuva tiivistyminen. Sekä suuret maailmanlaajuiset megatrendit että alueellinen kehitys heijastuvat suoraan paitsi Suomen kansainväliseen asemaan myös suomalaisten hyvinvointiin ja turvallisuuteen. Kiihtyvä teknologinen murros sekä osaamisen ja työn murrokset muovaavat yhteiskuntaa ja sisältävät eriarvoistumisen riskin. Ilmastonmuutoksen, digitalisaation, geopolitiikan ja demokratian muutoksen ristipaineessa erilaisten arvojen välinen rajankäynti korostuu entisestään. Maailma 2030-luvulla on verkottunut mutta samaan aikaan pirstoutunut ja yhteiskunta monimuotoistunut. Menestyvän Suomen on politiikassaan kyettävä yhdistämään näihin kysymyksiin vaikuttaminen ja sopeutuminen.

Tulevaisuustyön tarkoitus ei ole ennustaa mitä tulevaisuudessa tulee tapahtumaan, vaan auttaa valmistautumaan erilaisiin muutuskulkuihin ja tarkastelemaan kriittisesti nyt tehtäviä päätöksiä näiden mahdollisten muutosten kautta.

Kesäkuussa 2018

Esko Koskinen
Kansliapäällikkö

1 Yleinen turvallisuustilanne paranee, turvallisuusongelmat kasautuvat

Kansainvälisen turvallisuusympäristön muutos jatkuu tulevaisuudessa. Väestönkasvu, ilmastonmuutos sekä Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan kriisit vaikuttavat Eurooppaan myös tulevana vuosikymmeninä. Euroopan unionin kehittäminen kohti EU:n sisäisen turvallisuuden strategian mukaista turvallisuusunionia jatkuu. Laiton maahantulo EU:n alueelle jatkunee. Terroriuhka Euroopassa pysynee tulevaisuudessakin koholla. Vapaan liikkuvuuden Schengen-alueetta kehitetään laajamittaisen väärinkäytön estämiseksi. Itärajan tilanteeseen ja sitä kautta Suomen sisäiseen turvallisuuteen vaikuttaa myös Venäjän viranomaisien suorituskyky, tahtotila ja mahdollisuudet maahanmuuttovirtojen hallitsemiseen sekä rajat ylittävän rikollisuuden torjumiseen.

Kymmenesosa väestöstä kokee yli kaksi kolmasosaa kaikesta väkivallasta. Turvattomuuden jakautuminen liittyy kiinteästi yksilöllisiin ominaisuuksiin kuten sukupuoleen, asuinpaikkaan, koulutukseen ja tulotasoon. Eriarvoistuminen ja syrjäytyminen ovat merkittäviä perinteisten turvallisuusuhkien kuten rikollisuuden ja sen uhriksi joutumisen taustatekijöitä. Väkivallan polttopisteessä ovat nuoret, rikollista tai päihteiden ongelmakäyttöön liittyvää elämäntapaa edustavat miehet sekä naiset, jotka kärsivät toistuvasta lähisuhdeväkivallasta. Viharikoksen uhriksi joutuu todennäköisimmin Suomessa syntynyt, etniseen tai kansalliseen vähemmistöön kuuluva Suomen kansalainen. Turvallisuudessa sukupuolten välinen tasa-arvo ei toteudu.

Arvoiltaan monimuotoinen yhteiskunta on voimavara, mutta arvojen todellinen tai koettu sirpaloituminen voi myös eriyttää ihmisryhmiä toisistaan ja lisätä vastakkainasetteluja ryhmien välillä. Kasvukeskuksissa kasvavat hyvinvointi- ja tuloerot voivat johtaa asuinalueiden eriytymiseen. Väestön kokemukset epäkohdista ja kansainväliset esimerkit kasvattavat yhteiskunnallisten levottomuuksien mahdollisuutta.

Yleisen hyvinvoinnin kasvun seurauksena kokonaisrikollisuus on laskenut. Samanaikaisesti väestön odotukset turvallisuudelle ovat nousseet. Tiedonvälityksen nopeus ja avoimuuden kasvu ovat lisänneet tietoisuutta turvallisuusuhkista ja yleisistä epävarmuustekijöistä. Avoin yhteiskunta ja uhkien monimutkaistuminen tarjoavat mahdollisuuksia keskustelun kriisiyttämiseen ja yrityksiin manipuloida yhteiskunnallista ilmapiiriä sekä ihmisten turvallisuuden tunnetta. Eri tahot voivat pyrkiä vaikuttamaan yhteiskuntarauhaan ja vakauteen erilaisten haavoittuvuuksien kautta.

Terrorismi voi vaikuttaa ensisijaisesti pelon ja turvattomuuden tunteen kautta yhteiskuntarauhaan ja vakauteen. Viha- ja väkivaltapuhe erityisesti sosiaalisessa mediassa luovat kasvupohjaa radikalisoitumiselle, väkivaltaiselle ekstremismille ja ääriliikkeiden toiminnalle sekä oikeutusta aatteelliselle väkivallalle. Konfliktialueilta voi saapua myös väkivaltaisesti radikalisoituneita tai terroristijärjestöihin kuuluneita henkilöitä. Merkittävimmän terrorismiin kytkeytyvän konkreettisen riskin Suomessa muodostavat edelleen yksittäiset toimijat tai pienryhmät, jotka ovat radikalisoituneet Suomessa tai Euroopassa ja saavat motivaationsa radikaali-islamistisesta propagandasta ja terroristijärjestöjen kehotuksista. Erityisesti ilman oleskeluoikeutta maassa oleskelevat henkilöt ovat syrjäytymisvaarassa ja alttiita niin rikolliselle hyväksikäytölle kuin radikalisoitumiselle.

Kansainvälisessä toimintaympäristössä rikolliset verkostoituvat tarpeen mukaan joustavasti keskenään niin huumausainerikollisuudessa kuin omaisuus-, ihmiskauppa- ja talousrikollisuudessaakin. Tietoverkon välityksellä rikolliset tavoittavat kohteensa yhä tehokkaammin ja laajemmin. Usein kansainvälisestikin toteutettava suurista määristä osatekoja koostuva petos- ja omaisuusrikollisuus kohdistetaan tehokkaasti sekä tavallisiin kansalaisiin että yrityksiin. Yksityisten ihmisten ja yritysten omistamien resurssien rikollinen hyväksikäyttö verkon yli yleistyy. Järjestäytynyt rikollisuus toteutetaan kasvavassa määrin yritystoiminnan puitteissa. Rikollista toimintaa kohdistetaan entistä tuottoisammille aloille sekä helposti haavoittuviin kohteisiin kuten puolustuskyvyttömimpiin ihmisiin. Vaikka tilastollisesti rikollisuus vähenee ja yhteiskunnan turvallisuus paranee, viranomaisten suorituskyky on vaarassa heikentyä suhteessa turvallisuusongelmien monimutkaistumiseen ja ihmisten odotuksiin.

TAVOITE 2030

Kansainvälisen toimintaympäristön muutokset ja vaikutukset Suomen kansalliselle ja sisäiselle turvallisuudelle ovat ennakoitavissa. Kokonaisrikollisuuden taso pysyy matalana. Vastaamme uusiin rikollisuuden muotoihin tehokkaasti, vaikuttavasti ja ennakoivasti. Suomi on vakaa ja hyvinvoiva yhteiskunta, jossa jokaisella on tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset oikeudet, vapaudet ja mahdollisuudet elää ilman pelkoa tai turvattomuutta.

Suomi torjuu tehokkaasti rikollisuutta ja ylläpitää turvallisuuden tunnetta

Rikollista toimintaa ehkäisevien ratkaisujen ja toimenpiteiden sekä moniammatillisen yhteistyön tarve rikostorjunnassa kasvaa viranomaisten ydintehtävien ohella. Ehkäisemme yhteiskunnan ulkopuolella elävien yhteisöjen syntyä ja kasvua torjumalla syrjäytymistä. Vahvistamme ilman laillista oleskeluoikeutta maassa oleskelevien mahdollisuuksia vapaaehtoiseen tai palautussopimukseen perustuvaan turvalliseen paluuseen kotimaahansa.

Ylläpidämme ja kehitämme tarvittavia työkaluja, lainsäädäntöä, henkilöstön osaamista sekä toimivaltuuksia sisäisen turvallisuuden, rajaturvallisuuden ja lainvalvonnan tarpeisiin. Huolehdimme vastuunjaosta ja yhteistyöstä sekä suomalaisten että kansainvälisten toimijoiden kesken niin, että tiedonvaihdon ja ennalta estävän toiminnan tarpeet otetaan huomioon. Puutemme rajat ylittävään rikollisuuteen toimivalla kansallisella ja kansainvälisellä viranomaisyhteistyöllä. Vahvistamme osaamistamme hybridiuhkien tunnistamisessa ja torjunnassa. Seuraamme ja hankimme aktiivisesti tiedustelun keinoin tietoa Suomen turvallisuusympäristöön ja kansalliseen turvallisuuteen vaikuttavista muutoksista. Hyödynnämme teknisen kehityksen tehokkaasti viranomaisten valvontatoiminnassa huomioiden oikeusturvakysymykset.

Varmistamme, että Suomella on valmius kouluttaa, rekrytoida ja lähettää kansainvälisiin siviilikriisinhallinnan tehtäviin päteviä asiantuntijoita. Edistämme oikeus- ja sisäasioiden viranomaistoimijoiden sekä EU:n kriisinhallintatoimijoiden yhteistyötä. Vaikutamme sisäministeriön linjausten mukaisesti EU:n lainsäädäntöön yhtenäisempien sisäisen turvallisuuden sektorin sääntöjen luomiseksi ja varmistamme niiden tehokkaan toimeenpanon. Torjumme turvallisuusuhkia eurooppalaisen neliportaisen maahanpääsyn valvontamallin mukaisesti jo ulkomailla. Huolehdimme EU:n yhdenmetyt rajaturvallisuuden riittävästä resursoinnista ja toimeenpanosta Suomessa. Kehitämme Venäjän kanssa kahdenvälisiä suhteita operatiivisten viranomaistemme tarpeita silmällä pitäen ja ottaen huomioon Venäjän ulkopoliittisten toimintatapojen muutoksesta syntyvät riskit.

Väestön omien valmiuksien ja taitojen (esimerkiksi monilukutaito) tukeminen sekä kehittäminen parantavat turvallisuutta ja lisäävät turvallisuuden tunnetta. Viestimme sisäisestä turvallisuudesta suunnitelmallisesti lisäten sekä luottamusta viranomaisiin että väestön turvallisuuden tunnetta. Perustamme strategisen turvallisuusviestintämme ajantasaiseen tietoon väestön turvallisuuden tunteesta sekä siitä, miten turvallisuuden tunnetta voidaan viestinnän keinoin lisätä.

2 Korkean teknologian yhteiskunta on altis häiriöille

Ilmastonmuutoksen seurauksena sään ääri-ilmiöt yleistyvät, Suomen lämpötilat nousevat, sademäärät kasvavat, lumipeiteaika lyhenee ja myös routaa on aiempaa vähemmän. Itämeren pinta nousee ja jääpeite kutistuu. Ilmasto näyttää muuttuvan enemmän talvella kuin kesällä. Onnettomuuksien ehkäisyssä ympäristöturvallisuus ja ekologiset näkökulmat korostuvat. Meriliikenteen kasvu haastaa sisäisen turvallisuuden viranomaiset ylläpitämään johtamis- ja toimintavalmiutta merellisissä monialaonnettomuuksissa sekä osallistumaan merellisen ympäristön suojeluun.

Teknologiset keskinäisriippuvuudet kasvavat ja kybertoimintaympäristön ketjut monimutkaistuvat samalla kun niiden hallinta tulee yhä vaikeammaksi. Sähköisten tietojärjestelmien myötä monet kriittiset toiminnot ovat vaarassa, jos sähköä ei ole saatavilla. Digitaalisatio, automatiikka, robotiikka ja keinoäly integroituvat tiiviisti yhteiskuntaan ja ihmisten arkeen. Kun teknologiaa hyödynnetään yhä laajemmin, myös luonnononnettomuuksista ja tahallisesta toiminnasta johtuvat vahingot kasvavat. Toisaalta kauko-ohjattavat havainnointivälineet, analytiikka ja big data voivat tukea päätöksentekoa ja mahdollistaa turvallisemman toiminnan. Teknologiset innovaatiot voivat lisätä turvallisuutta vähentämällä onnettomuuksien määrää sekä vakavuutta.

TAVOITE 2030

Onnettomuusriskit ja niiden vaikutukset yhteiskuntaan ovat hallinnassa. Korkealla tasolla oleva siviilivalmius tukee yhteiskunnan häiriötilanne- ja katastrofivalmiutta.

Suomi varautuu häiriötilanteisiin ennakolta

Kansallinen riskiarvio tunnistaa olemassa olevat riskit ja arvioi niiden todennäköisyydet ja seurausvaikutukset. Arvio muodostaa perustan varautumisen suunnittelulle myös paikallisesti ja alueellisesti siten, että eri toimijoiden roolit ja vastuut täydentävät toisiaan kustannustehokkaasti.

Kehitämme yhteiskunnan häiriötilanne- sekä katastrofivalmiutta ja parannamme siten Suomen mahdollisuuksia tarjota apua muissa maissa tapahtuviin ihmisen tai luonnon aiheuttamiin onnettomuuksiin ja osallistua osana kansainvälistä yhteisöä katastrofiriskien rajoittamistyöhön. Suomella on oltava valmius myös kansainvälisen avun vastaan-

ottamiseen. Kehitämme varautumista merionnettomuuksiin hyödyntäen kansalliset ja kansainväliset resurssit mahdollisimman tehokkaasti.

Sopimuspalokunnat ovat tärkeä voimavara pelastustoimen palveluiden varmistamiseksi tasapuolisesti maassa. Panostamme siviilivalmiuden ylläpitoon ja kehittämiseen hyödyntämällä pelastustoimen valmiutta nykyistä laajemmin yhteiskunnassa. Alueellisen yhteisen varautumisen koordinaatio eri ministeriöiden välillä korostuu. Vahvistamme hyvin yhteen sovitetulla varautumisella ja tilannekohtaisella toiminnalla yhteiskunnan kykyä onnettomuuksien seurausten rajoittamiseen ja ihmisten, omaisuuden, kulttuuriperinnön ja ympäristön suojaamiseen kaikissa oloissa. Varmistamme maakuntauudistuksessa pelastuslaitosten roolin varautumisen koordinaattoreina.

Vahvistamme väestön kykyä ehkäistä onnettomuuksia sekä kannustamme ihmisiä ja yhteisöjä omatoimisuuteen ja vastuunottoon. Kehitämme omatoimista varautumista yhdessä eri toimijoiden kanssa.

3 Muuttoliikkeet muovaavat yhteiskuntaa

Ulkomaalaistaustaisten asukkaiden määrä on kasvanut Suomessa kahden viime vuosikymmenen aikana, ja kasvun arvioidaan jatkuvan voimakkaana lähivuosina. Suomessa asui vuonna 2016 lähes 365 000 ulkomaalaistaustaista ihmistä. Suomeen muutetaan pääasiassa perheen, työn tai opiskelun vuoksi. Osa ulkomaalaistaustaisista asukkaista on jäänyt Suomeen saatuaan kansainvälistä suojelua.

Väestön keski-ikä nousee ja työikäisen väestön vähentyessä maahanmuutolla voidaan osittain turvata työvoiman saatavuutta eri toimialoilla. Suomen työikäisten määrä vähenee 75 000 henkilöllä vuoteen 2030 mennessä.¹ Vuotuisen maahanmuuton tulisi kasvaa 34 000 maahanmuuttajaan, jotta työvoiman tarpeeseen voitaisiin vastata.² Syntyneiden määrän supistuminen yhdessä väestön ikääntymisen, eliniän pidentymisen ja työttömyyden kanssa heikentävät huoltosuhdetta Suomessa. Maahanmuuton tulee kuitenkin olla jatkuvaa ja maahanmuuttajien työllistymisen hyvää, jotta huoltosuhteeseen voidaan maahanmuuton keinoin vaikuttaa.

Suomi on kansainvälisin sopimuksin sitoutunut antamaan kansainvälistä suojaa sitä tarvitseville. Vastaanotamme vuosittain vakiintuneilla menettelyillä noin 750 kiintiöpakolaista. Ennätysellisen suuri turvapaikanhakijamäärän kasvu vuonna 2015 koetteli maahanmuuttohallinnon viranomaisten resursseja ja turvapaikkamenettelyn sujuvuutta. Sisäisen turvallisuuden viranomaiset varautuvat yhteistyössä maakuntien, kuntien ja järjestöjen kanssa siihen, että turvapaikanhakijoiden määrä voi nopeasti kasvaa useiden edeltävien vuosien noin 4 000 hakijan tasosta.

EU:n yhteisen turvapaikkajärjestelmän (niin sanottu CEAS-paketti) uudistamisella ja toimeenpanolla pyritään parantamaan maahanmuuton hallintaa ja EU:n kriisinkestävyyttä. On tärkeää, että käytössämme on yhteisesti ennalta sovitut keinot vastata unionin alueelle suuntautuvaan muuttoliikepaineeseen. Maahantulon tilanteeseen vaikuttavat useat eri kansainväliset tekijät ja menettelyjen tulee olla kunnossa varauduttaessa erilaisiin tilanteisiin.

TAVOITE 2030

Maahanmuutto on aktiivista, hallittua ja ennakoitua. Laadukkaat lupaprosessit tukevat maahanmuuttopolitiikan tavoitteita, ulkomaisen työvoiman saatavuutta ja ehkäisevät turvallisuusriskejä. Hyvät väestösuhteet ja onnistunut kotoutuminen tekevät Suomea houkuttelevammaksi ja edistävät yhteiskunnallista vakautta.

¹ Tilastokeskuksen väestöennuste 2016

² Elinkeinoelämän valtuuskunnan 2015 tuottama tutkimus

Kansainvälisen yhteistyön merkitys kasvaa

Työperäisellä maahanmuutolla voidaan osaltaan vastata väestörakenteen aiheuttamiin haasteisiin sekä osaamisvajeesiin. EU harmonisoi edelleen maahantulon edellytyksiä ja menettelyitä alueellaan ja sen pyrkimyksenä on luoda yhteinen, kokonaisvaltainen maahanmuuttopolitiikka. Yhteisten EU-tason lupajärjestelmien myötä jäsenvaltiot voivat menestyä paremmin kansainvälisessä kilpailussa osaajista ja näyttäytyä houkuttelevana kohdealueena. Maahanmuuton direktiiveistä neuvoteltaessa Suomen kannalta olennaista on kuitenkin varmistaa myös jatkossa riittävä kansallinen liikkumavara. Kehitämme varautumisjärjestelmäämme laajamittaisen maahantulon tilanteisiin ja ennaltaehkäisemme turvallisuusriskejä laadukkaalla lupahallinnolla sekä riskianalyysellä hyödyntäen.

4 Ikääntyminen ja kaupungistuminen haastavat sisäisen turvallisuuden palvelut

Väestön keski-ikä nousee Suomessa EU-maista nopeimmin. Väestön ikääntyminen ja erityisesti yksin asuvien ikäihmisten määrän kasvu sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen painopisteen siirtyminen kotiin annettaviin palveluihin, haastavat sisäisen turvallisuuden toimijat. Väestönkeskittymät kaupungeissa vaativat enemmän suorituskykyä viranomaisilta. Sisäasiainhallinnon tavoitteena on turvata palvelut riittävän tasapuolisesti koko maassa. Operatiivisen viranomaistoiminnan lisäksi turvallisuuden takaamisessa korostuvat aiempaa enemmän maakuntien ja kuntien rooli, järjestöjen ja eri hallinnonalojen yhteistyö sekä elinkeinoelämän ja tutkimuslaitosten ja yliopistojen merkitys.

Osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden vahvistaminen ovat lähitulevaisuuden keskeisiä tavoitteita niin yhteiskuntarauhan, ihmisten hyvinvoinnin kuin kansantalouden kannalta. Tämä edellyttää ilmiölähtöistä ja poikkihallinnollista tietoa sekä osaamista sisäisestä turvallisuudesta ja sen johtamista eri tasoilla. Suuri osa sisäisen turvallisuuden ongelmista edellyttää useiden hallinnonalojen samanaikaisia ja yhteen sovitettuja toimia, jotta niihin voidaan vastata kustannustehokkaasti.³

Sisäasiainhallinnon laskevat määräraha-kehitykset eivät perustu tarpeen pienenemiseen tai muuhun näköpiirissä olevaan ennakoituun muutokseen vaan suurimmaksi osaksi yleisiin valtionhallinnon määräraha-leikkauksiin, jotka ovat kohdistuneet viranomaisten toimintamenoihin. Sisäisen turvallisuuden palvelut ja erityisesti turvallisuuden tunteen säilyttäminen tulevat jatkossakin edellyttämään viranomaisten näkyvää läsnäoloa. Sisäisen turvallisuuden viranomaisten resurssit ovat edelleen pääosin sidottuja vakiintuneiden kriittisten perustehtävien hoitamiseen.⁴ Riittävien henkilöstöresurssien varmistaminen on ehdoton edellytys palvelutason säilymiselle ja viranomaisten näkyvälle läsnäololle. Henkilöstöpainotteisella toimialalla ydintehtävien resursointi sekä lainsäädännöstä tai toimintaympäristön muutoksista johtuvat resurssitarpeet tulee ennakoida ja varmistaa.

TAVOITE 2030

Sisäasiainhallinto toimii riittävän tasapuolisesti koko maassa tuottaen laadukkaita, luotettavia ja kestäviä palveluita kaikissa oloissa. Sisäisen turvallisuuden palvelutason tarkastelussa huomioidaan väestörakenteen muutokset sekä aluerakenteen kehittyminen.

³ Liite 1, Sisäisen turvallisuuden arvoketju.

⁴ Liite 2, Sisäministeriön hallinnonalan määrärahat valtion talousarviossa vuonna 2018.

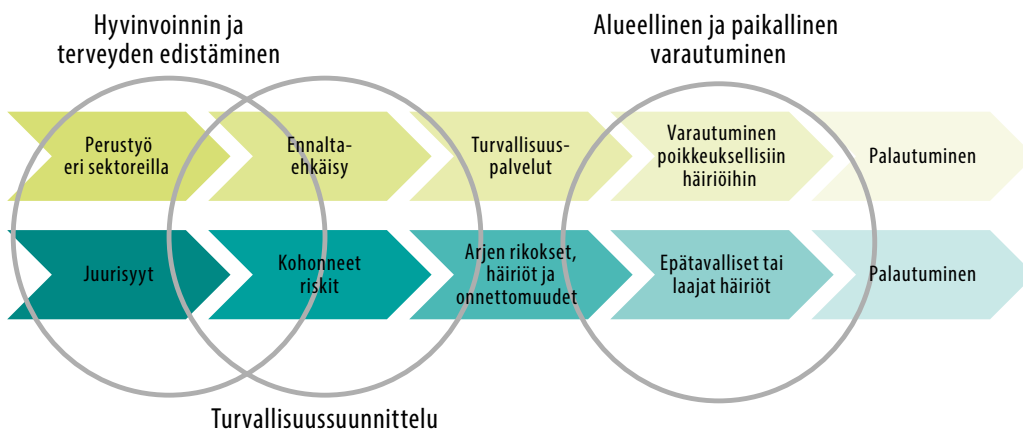
Pitkäjänteinen resurssisuunnittelu perustuu ennakkointiin

Sisäisen turvallisuuden analysointi- ja ennakkointityö palvelee sisäasiainhallinnon resursseja koskevaa pidemmän aikavälin suunnittelua, tulosohejausta ja seuranta. Yhdistämme ratkaisumallit osaksi valtioneuvoston yhteisiä strategisia tavoitteita. Siirrymme vuosittain toistuvasta määrärahatarpeen arvioinnista ennakoivaan ja pitkäjänteiseen resurssien jakamiseen, joka onnistuessaan ohjaa voimavarojen kohdentamista sovittujen painopisteiden ja toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten mukaisesti. Sisäisen turvallisuuden viranomaisilla tulee olla käytössään normaalioloissa riittävät henkilöresurssit vakavan häiriötilanteen hoitamiseksi. Perustamme suorituskyvyn ylläpidon ja kehittämisen riskiperusteiseen arviointiin. Hyödynnämme kalustoa sekä henkilöresursseja joustavasti ja muuntautumiskykyisesti. Ennakoimme muutosten vaikutuksia sisäasiainhallinnon henkilöstön osaamistarpeisiin. Vahvistamme osaamisen hallinnan prosessia, jotta muutokset konkreettisesti toteutuvat yksilötasolla. Haemme ratkaisuja rakenteiden uudistamisesta, nykyisten toimintamallien kriittisestä tarkastelusta sekä teknologian hyödyntämisestä.

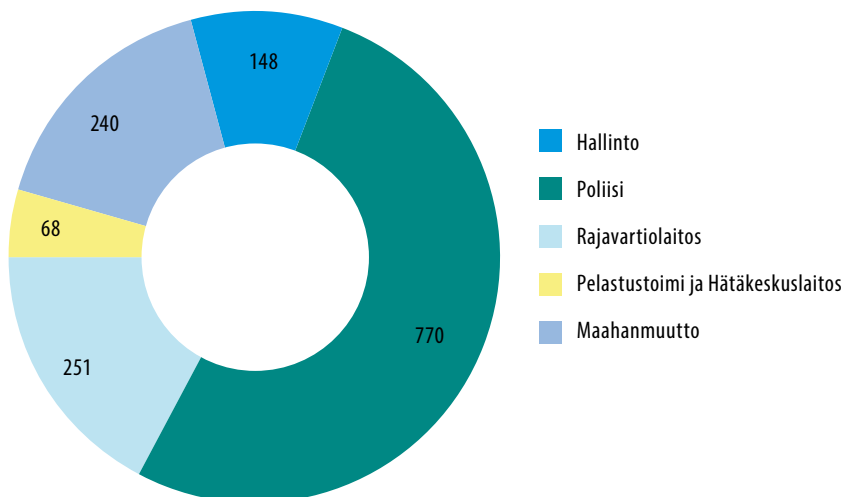
Lisäämme kansainvälistä ja poikkihallinnollista yhteistyötä. Hyödynnämme EU:n sisäasioiden rahoitusinstrumentteja täysimittaisesti. Parannamme sisäisen turvallisuuden toimijoiden tilannetietoisuutta ja vuorovaikutteista tilannekuvatoimintaa sekä varmistamme, että tiedonkulkuun ei ole lainsäädännöllisiä esteitä. Rakennamme sisäisen turvallisuuden järjestelmän johtamisen oikea-aikaisen, varmistetun ja laadukkaan analyysin varaan. Kohdennamme sisäisen turvallisuuden palveluja ja resursseja tietoperusteisesti siten, että eri ihmisten ja väestöryhmien erot turvallisuudessa ja turvallisuuden tunteessa tasoittuvat.

Liitteet

Liite 1: Sisäisen turvallisuuden arvoketju

Liite 2: Sisäministeriön hallinnonalan määrärahat valtion talousarviossa 2018, yhteensä 1,5 mrd. euroa

Sisäministeriön hallinnonalan menoista suuri osa on henkilöstömenoja. Työllistämme yhteensä noin 15 000 arjen turvaajaa (2018). Määrärahoista 77 % on viranomaisten toimintamenoja (erit. palkat, toimitilat, kalusto).

Luettavaa

Hyvä elämä – turvallinen arki. Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 5.10.2017.
Poliisin strategia 2017 – 2020
Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi – pelastustoimen strategia vuoteen 2025
Töihin Suomeen – Hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma työperusteisen maahanmuuton vahvistamiseksi
Rajavartiolaitos Strategia 2027
Yhteiskunnan turvallisuusstrategia. Valtioneuvoston periaatepäätös 2.11.2017.
Vesa Mutttilainen & Pauliina Potila (toim.): Poliisin toimintaympäristö, Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2016, Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 125.
Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 1/2018. Arvio väkivaltaisen ekstremismin tilanteesta Suomessa vuonna 2017 ja kehityksen suunta. Erikoistarkastelussa naiset ja lapset radikaali-islamistisissa terroristijärjestöissä.
Suojelupoliisin vuosikirja 2017
Deloitte: Pelastustoimen toimintaympäristön kuvaus. Loppuraportti 4.12.2017
Tuula Kekki: Turvassa 2017 Kansalaisturvallisuus Suomessa
Mikä on Suomen kyky vastaanottaa turvapaikanhakijoita? Tarkastelu sisäministeriön hallinnonalan näkökulmasta. Sisäministeriön julkaisu 25/2017.
Turvapaikanhakijat – mitä tiedämme kustannuksista? Valtiovarainministeriön julkaisu 41/2017
Suomen virallinen tilasto (SVT): Muuttoliike ISSN=1797-6766. 2016. Helsinki: Tilastokeskus
Europol: European Union Terrorism and Situation Trend Report 2017.
Europol: European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment 2017. Crime in the age of technology.

VALTIONEUUVOSTO
STATSRÅDET

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUUVOSTO
valtioneuvosto.fi
julkaisut.valtioneuvosto.fi

ISBN: 978-952-287-586-0 PDF
ISSN: 2489-8015 PDF